

Nils Funcke: Rädda våra arkiv på nätet

Publicerad 7 sep 2016 kl 09.53

Tryckfrihetsexperten Nils Funcke avslöjar bristerna i ett nytt lagförslag om utgivarskap.

Våra bibliotek och arkiv innehåller mil efter mil av tryckta skrifter. De utgör vårt kollektiva minne och historia. Bok läggs till bok och gigabyte till gigabyte när arkiven bygger upp gigantiska databaser med inskannade skrifter och dumpar av svenska webbplatser.

Få skulle tänka tanken att samhället borde gripa in för att rensa arkiven från yttranden som har blivit brottsliga. Historiska dokument ska bevaras intakta för att vi ska kunna rådbråka historieskrivningen och förstå samtiden.

En grundläggande princip i yttrandefrihetsregleringen är att yttranden ska bedömas i den tidsanda de yttras och enligt de bestämmelser som gällde vid offentliggörandet. Därför är tiden för att väcka åtal kort. Preskriptionen för yttranden i en periodisk skrift inträder sex månader efter utgivningen. Samma tidsfrist för samhället att reagera och lagföra gäller för tv- och radioprogram. För böcker är tiden ett år.

En annan [yttrandefrihetsprincip](#) som har rötter i 1766 års tryckfrihetsförordning är att bara en person ska kunna hållas ansvarig för spridningen av yttranden. I första hand den utgivare respektive den författare som har fattat beslut om offentliggörandet. Straffet ska träffa den skyldige.

Tillsammans med de officiella arkiven är mediernas databaser centrala för att se och förstå vår moderna historia.

[LÄS MER: Yttrandefriheten ska gälla för alla i Sverige](#)

Ensamansvarets betydelse

Men grundlagsskyddade webbplatser, som tidningssajter, betraktas som "färskvara". Ett brott pågår inte bara så länge yttrandet är tillgängligt utan även sex månader efter att det tagits bort.

För att upprätthålla ensamansvarets betydelse skulle varje ny utgivare behöva gå igenom och godkänna alla yttranden som företrädarna publicerat. Det är en omöjlig uppgift och därför har utgivare straffats för företrädarnas beslut.

Mediegrundlagskommittén som presenterar sitt förslag om några veckor inser bekymren. Kommittén skisserar i sitt betänkande en modell där alla yttranden i grundlagsskyddade medier, oavsett hur de sprids, preskriberas två år efter publiceringen.

[LÄS MER: Rädda registren – för den fria pressens skull](#)

Enskilt skadestånd vid förtal

Problemet är att kommittén, förutom Liberalernas ledamöter, i stället väljer att föreslå att en utgivare ska kunna undgå straffansvar genom att avsäga sig "arvet" från tidigare utgivare. Utgivare kan genom att ta bort yttranden som är äldre än ett år och som justitiekanslern bedömer vara brottsliga eller en enskild anser utgöra förtal gå fri.

Griper inte utgivaren chansen att sona företrädarens synder och inom två veckor tar bort yttrandet kan han eller hon åtalas. Även om ett yttrande tas bort ska det vara möjligt att kräva enskilt skadestånd vid förtal.

Förslaget må vara ett steg framåt för utgivarna rent praktiskt. Men från ett yttrandefrihetsperspektiv är det på stället marsch. Yttranden publicerade i ett samhällsklimat med en viss lagstiftning blir brottsliga i ett annat och värdet av ensamansvaret devalveras.

Yttranden på internet faller precis som dokumenten i arkiven i glömska. Visst är yttranden på nätet lättillgängliga men även de officiella arkiven är öppna för alla. Det är dags att politikerna kräver av sig tvångströjan att samhället ska ha evig kontroll och i stället tillämpar tryckfrihetstraditionen även på webbpubliceringar.

Nils Funcke

kulturen@expressen.se

Nils Funcke är yttrande- och tryckfrihetsexpert.

[Följ Expressen Kultur på Facebook](#) - där kan du kommentera våra artiklar.

Ansvarig utgivare: [Thomas Mattsson](#)

Telefon till redaktionen: 08 - 738 30 00

Tipsa oss: via mobil 71717 eller mejla 71717@expressen.se

Mejla redaktionen: redaktion@expressen.se

[Anmäl till Pressombudsmannen](#)

© AB Kvällstidningen Expressen